

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle tavaroiden intermodaalikuljetusten tukikehystä ja ulkoisten kustannusten säästöjen laskemista koskevasta ehdotuksesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle tavaroiden intermodaalikuljetusten tukikehystä ja ulkoisten kustannusten säästöjen laskemista koskevasta ehdotuksesta (U 94/2023 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- liikenneneuvos Veli-Matti Syrjänen, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kalle Mäenpää, oikeusministeriö
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Mikko Västilä, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtaja Jonna Juslin, VR-Yhtymä Oy
- liikenne- ja logistiikkajohtaja Petri Laitinen, Palvelualueiden työnantajat PALTA ry
- toimitusjohtaja Petri Laitinen, Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
- edunvalvontajohtaja Ari Herrala, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- asiamies Veikko Hintsanen, Suomen Sisävesiliitto – Insjöfartsförbundet ry
- sihteeri Seppo Vallberg, Suomen Sisävesiliitto – Insjöfartsförbundet ry
- johtava merenkulun asiantuntija Carolus Ramsay, Suomen Varustamot ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 7 marraskuuta 2023 ehdotuksen (COM (2023) 702 final) jäsenvaltioiden välisiä tavaroiden yhdistettyjä kuljetuksia koskevan Euroopan neuvoston direktiivin

Valiokunnan lausunto LiVL 5/2024 vp

92/106/EY sekä sähköisistä kuljetustiedoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1056 muuttamisesta. Ehdotus on osa niin sanottua EU:n vihreää rahtipakettia (COM (2023) 440), jonka sisältämien aloitteiden tavoitteena on lisätä tavaraliikenteen tehokkuutta ja auttaa alaa saavuttamaan Euroopan vihreän kehityksen Green Deal -ohjelmassa asetettu tavoite liikenteen päästöjen vähentämisestä. Tämä valtioneuvoston kirjelmä käsittelee vain tavaroiden intermodaalikuljetusten tukikehystä ja ulkoisten kustannusten säästöjen laskemista koskevaa ehdotusta.

Ehdotuksen pääasiallisena tavoitteena on helpottaa rautatie-, lähimerenkulku- ja sisävesiliikenteen osuuden lisäämistä tavaraliikenteessä sekä vähentää tavaraliikenteen ulkoisia kustannuksia ja energiankulutusta. Ehdotuksella pyritään parantamaan nykyistä yhdistettyjen kuljetusten tukikehystä laajentamalla sitä muun muassa tarkistamalla tukikelpoisuusehtoja siten, että ne kytkeytyvät paremmin asetettuihin politiikkatavoitteisiin sekä lisäämällä tukitoimien valinnanvaraa ja tasoa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää yleisesti kannatettavana rautatie-, lähimerenkulku- ja sisävesiliikenteen osuuden kasvattamiseen tähtäviä toimenpiteitä EU:n alueella, kuitenkin niin että kansalliset olosuhteet ja huoltovarmuuden turvaaminen huomioidaan riittävällä tavalla.

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta vaikeaselkoisena ja pyrkii siihen, että neuvotteluiden aikana ehdotuksen sisältöä selvennetään esimerkiksi soveltamisalan suhteen.

Valtioneuvosto näkee, että intermodaalikuljetusten tukitoimien kehittäminen on liikenteen päästöjen vähentämiseksi yleisesti ottaen kannatettavaa. Jäsenvaltiolle tulee jättää kansallista liikkumavaraa, kuinka tukitoimenpiteet toteutetaan resurssitehokkaasti jäsenvaltion alueella. Myös Suomen yleiset tavoitteet valtioneuvoston osalta tulee huomioida ja erityisesti varmistaa, ettei tukitoimilla vääristetä markkinoiden toimivuutta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että jäsenvaltioon kohdistuvaan yhdistettyjen kuljetusten kokonaiskustannusten vähennystavoitteeseen annetaan riittävä määräaika.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei ehdotus kasvata merkittävästi yrityksille ja viranomaisille koituvaa hallinnollista taakkaa. Tavarankuljetuksiin liittyvien hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen nähdään hyödyllisenä erityisesti elinkeinoelämän kannalta.

Valtioneuvosto toteaa, että ehdotuksessa komissiolle siirretään toimivaltaa antaa delegoituja säädöksiä sekä täytäntöönpanosäädöksiä. Vaikka ne ovatkin luonteeltaan pääosin teknisiä, niin ehdotuksen käsittelyn aikana pyritään varmistamaan, että kansalliset olosuhteet huomioidaan riittävällä tavalla.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n vihreän rahtipaketin lainsäädäntöaloitteita tarkastellaan suhteessa toisiinsa ja arvioidaan niiden kokonaisvaikutuksia.

Valiokunnan lausunto LiVL 5/2024 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää valtioneuvoston kantaa perusteltuna ja kannatettavana. Ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia varsinkin päästöjen vähentämisen osalta, ja niihin on hyvä pyrkiä.

(2) Valtioneuvoston näkemyksen tavoin valiokunta katsoo, että ehdotusta on välttämätöntä selvittää esimerkiksi soveltamisalan ja suhteellisen hinnan laskentamenetelmien suhteen. Ehdotus ei saa johtaa lisääntyvään hallinnolliseen taakkaan eikä markkinahäiriöihin. Valiokunta pitää huolestuttavana, että tukitoimilla saatetaan vääristää markkinoiden toimivuutta. Esimerkiksi kannattavat Merenkurkun laivaliikennettä hyödyntävät intermodaalikuljetukset vaikuttavat ehdotuksen mukaan saavan jatkossa tukia. Ehdotuksen ei myöskään pidä johtaa logistiikkakustannusten nousuun eikä Suomen logistisen kilpailukyvyn heikentymiseen.

(3) Lisäksi kansalliset olosuhteet on huomioitava ja huoltovarmuus on turvattava. Suomen rai-teille on vaikeaa ellei lähes mahdotonta lisätä tavarankuljetuksia, ellei raideverkkoa kehitetä lisäämällä kaksiraiteisia osuuksia ja kohtaamispaikkoja. On myös pidettävä huolta siitä, että intermodaalikuljetuksia koskevat säännöt eivät vaikuta mitta- ja massadirektiivin mukaisiin pohjois-maisiin mittoihin ja massoihin eivätkä niiden puitteissa tehtäviin pohjoismaisiin kuljetuksiin.

(4) Sisävesiliikenteen osuuden kasvattaminen Suomessa ei ole helppoa nykyisellä infrastruktuurilla, jossa kaksi sisävesisatamaa on TEN-T-verkossa. Valiokunta pitää tämän vuoksi tarpeellisenä, että sisävesiliikenteen kehittämistä arvioidaan perusteellisesti kansallisesti 12-vuotisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto LiVL 5/2024 vp

Helsingissä 22.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Marko Asell sd
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Pinja Perholehto sd
jäsen Anne Rintamäki ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker